

זכות הציינוך לדעת

כשעדי קול נחתה בישראל אחרי לימודי המשפטים בניו יורק, עניין אותה רק דבר אחד: להעביר גם את אלה שלא נגישים לאוניברסיטה בשעריה • לשם כך הצטיידה במגאפון, ספר טלפונים והרבה נחישות, עד שהקימה את הפרויקט "אוניברסיטה בעם" רותי קדוש // צילום: אלי דסה

יש אנשים שקמים בכל בוקר ברחף לשנות את העולם. לדוגמה עדי קול, ר"ר למשפטים, שמתרוצצת כל יום, כל היום, כדי להפוך את מגרל השן שבו מתבצרות האוניברסיטאות, למגרל אור המפיץ ידע לכולם וכך להביא לשינוי חברתי.

ב־2005, עת חזרה ארצה לישראל מניו יורק כשהיא מחויקה בתואר ד"ר מטעם אוניברסיטת קולומביה היוקרתית, הדבר האחרון שקול רצתה לעשות הוא להשתלב במשרד עו"ד מכובד או להסתגר בפקולטה למשפטים. היא החלה להניע מהלך להגשמתו של חלום ישן להקים את "אוניברסיטה בעם". "הרעיון שלי היה לפתוח את שערי האוניברסיטאות בפני אוכלוסיות מוחלשות, אנשים שסיימו ברוחק בית ספר יסודי ומעולם לא האמינו או חלמו לאכלס את ספסלי הפקולטות", היא מסבירה. תוכניתה של ד"ר קול הייתה להקים אוניברסיטה בתוך זו שכבר קיימת. כשכיתות הלימוד המתרוקנות מסטודנטים בשעות הערב, תמלאו באחרים שמעולם לא היה להם סיכוי להתקבל כסטודנטים מן המניין. הם ילמי דו קודים מבוא בארבעה מקצועות יוקרתיים: רפואה, משפטים, פסיכולוגיה ומנהל עסקים. המורים שלהם הם סטודנטים מתקדמים לתור אר ראשון באוניברסיטה, שההוראה תקנה להם נקודות אקדמיות. "זו חובתה ואחריותה של אותה קבוצה קטנה יחסית של אנשי אקדמיה להנחיל מהירע שלהם לאחרים", אומרת קול. "התוכנית שלי באה לעשות דמוקרטיזציה של

עיר אחרי עיר

תוכנית הלימודים של "אוניברסיטה בעם" נמשכת בין שנה לשלוש, שעתיים שבועיות ככל שמסטר. המימון הראשוני הגיע מהעמור תה למפעלות חברתיים על שם עמירם סיון, וכיום היא ממומנת על ידי קרן לגאסי הריטואו וקרן מתנאל.

עתה, משנמצא המימון, צריך היה לגייס את התלמידים. "רציתי להגיע לבני נוער ולמבוגרים עם רעב לידע. אנשים שמסתובבים עם תחושת ספספוס, שכל השנים אמרו להם 'חבל, יש לך פוטנציאל' אבל החיים הובילו אותם

היא נחתה באחד מרחובות נתניה ופנתה בקול לתושבים "כאן ד"ר קול, מי רוצה לבוא ללמוד?" אם דמיינתם תושבים נוהרים אחר צעירה נאה ומגאפון כאילו הייתה החלילן מהמליון, טעיתם

עדי קול (בצילום): "כשניסיתי לעודד את הנערים ברחוב להצטרף לפרויקט, כמעט כולם שאלו אותי 'מה יצא לי מזה?' אז הבנתי שהם רואים באוניברסיטה מקום בלתי מושג שלעולם לא יהיה להם סיכוי להכנס בשערי"

לכן לא תגיעי לשום מקום, חבל לך לנסות'. מאז כל חיי רציתי להוכיח שאגיע, שאני יכול לה. כיום יש לי תעודת דוקטור תלויה על הקיר ועדיין אני שואפת למלא את החור הגדול שיש לי בלב, והוא מתמלא במפגש אתכם". אפשר לקבוע כי ד"ר עדי קול, המתרוצצת בין תל אביב, באר שבע וירושלים, בהיותה ראש התוכנית והמנחה האקדמית של 60 הסטודנטים, המרצים והמנחים, אינה עושה זאת על מנת לקבל פרס, אבל היא מודה ש"נעים לקבל הכרה". בינואר קיבלה את פרס יו"ר הכנסת לגישור ולצמצום פערים חברתיים בישראל. אתמול (רביעי) הוענק לה ול־11 בוגרים של קרן אייסף הבינלאומית להינוך "אות ספרא למצוינות" על ידי הקרן הפילנתרופית ע"ש הנדבן ארמונד י. ספרא ז"ל כהערכה על מצוינות אישית ומימוש הפוטנציאל, יחד עם עשייה חברתית למען האחר. האות ניתן בטקס במלאת 35 שנה ל־סודה של קרן אייסף הבינלאומית להינוך, שעדי קול היא אחת ממקבלי המלגה ללימודי הדוקטורט שלה באוניברסיטת קולומביה.

באחד המושבים בקהל ישב והריע גם בעלה, ד"ר אילן קנט. השנים נפגשו, ניהשתם נכון, ב"אוניברסיטה בעם", כשקנט, סטודנט לרפר

איך נמדרת ההצלחה בעיניך?
"מדי שנה מסיימים 85% מהתלמידים את לימודיהם באוניברסיטה בעם. בשנה השנייה והשלישית מסיימים כ-65% מהם. הסיפוק הגדול הוא ברברים הקטנים, כשאני מסתובבת באוניברסיטאות ופוגשת את התלמידים, והם כבר מרגישים שייכים ומסוגלים לקיים דימוים אקדמיים. זה מדהים בעיני".

נעים להצליח.
"הצלחה? אני עוד לא שם. מצער אותי שעוד לא הצלחתי לשכנע מספיק אנשים להצטרף לחלום שלי. 1,500 סטודנטים בשנה זה יפה, אבל כדי להביא לשינוי חברתי גורף צריך מאסות. הפער בהשכלה וברמת החינוך בארץ פשוט מטריף אותי. לפעמים אני מתעייפת מהברידות במסע. אנשים מחמיאים ומפרגנים אבל לא מצטרפים ולוקחים אחריות על הפרויקט. זה משהו שעדיין לא השכלתי לעשות".

ואולי המענה הוא בפוליטיקה?
"אני גאה לטפר שאחד הסטודנטים שמלמ"דים אצלנו, ברק סגל, הוא אחד ממשעתי המור ביילים של המחאה החברתית מהקול שזערי. היינו חברים בוועדה לענייני חינוך עם יוסי יונה ואביה ספיבק. להשתלבות בפוליטיקה יש מחיר אישי וסיכון לאבר עקרונות וערכים. אני תמיד שואלת את עצמי איפה הדלתא של ההשפעה שלי תהיה הכי גדולה. האם כחברת כנסת במפלגה כלשהי, או כאישה שרצה ברחובות עם מגאפון? ואולי בכלל קיימת לעשות לביתך?"

"לעשות כסף ממש לא מעניין אותי. להביא חיים, כן, הלוואי. אבל לא תמיד זה קורה, גם כשמאר רוצים".

נוער בסיכון, עולים ואחרים. לצד אלה, עוד 200 תלמידים שמגיעים במקביל לאוניברסיטת טת בן גוריון שבנגב. "במהותה התוכנית התוכנית להעניק ידע לכולם. אבל בשנות קיומה הבנתי שאנחנו מעניקים לתלמידים הרבה יותר. הכניסה בשערי האוניברסיטה, הלימוד בכיתות, ההתרוצצות בקפיטריה. כל אלה ועוד מעצמים ומעוררים אותם למחשבה: 'מה עוד אני יכול לעשות'. גם ילדיהם חשים גאווה. בכל שיחת טלפון הם מודים גישים בקול שהם מדברים מהאוניברסיטה".

באחד הימים הגיע תלמיד, אסיר לשעבר, כשהוא מלווה בבנו בן השש. בכניסה לפקולטה למשפטים עצרה אותו קול ובהחירה שלא מוקבל להביא ילדים. התשובה שלו המיטה את לבה. "הוא סיפר לי שהילד לא האמין שאביו יו הולך לאוניברסיטה. 'הוא ידע שאבא הולך לבית סודה, מה פתאום אוניברסיטה', אמר לי. לכן החליט להוכיח לבנו שהוא דובר אמת".

אבל יש גם אכזבות. לפני זמן מה נפגשה עדי קול עם צעירה שבאה להתלבט יחד איתה האם לקחת קורס ב"אוניברסיטה בעם" או להעדיף בניית ציפורניים.

במה לבסוף היא בחרה?
"בקורס לבניית ציפורניים. ברור שהצטערתי. פעם הייתי לוקחת את זה באופן אישי, אבל מדובר בנעדרה בת 17 ואני מבינה היום שחינוך הוא תהליך"

למלא את החור

את הרחף לשנות את החברה באמצעות השכלה גילתה לראשונה ד"ר עדי קול, 36, כשהייתה סטודנטית לתואר ראשון באוניברסיטה העברית. "הבטתי ימינה ושמהלה על חברי בפקולטה למשפטים וראיתי שכולם נראים אותו דבר. שאלתי את עצמי, 'איפה כל היתר?' היא נוכרת. מענה לתהייה היה בעשייה. כשקול ייסדה שני פרויקטים, "מרכז ברירה" ו"דיני רחוב" לשיפור קומו של נוער עברייני, באמצעות לימוד סוגי אות בנושאי חוק ומשפט שמעבירים סטודנטים למשפטים. בנוסף היא שימשה כרכזת השרד לוח למען הילד בכנסת והתנדבה במועצה לשינוי תודעה, אנב. הווקטורט שלה במשפטים הוא בתחום זכויות הילד.

"כשניסיתי לעודד את הנערים ברחוב להצטרף לפרויקט, כמעט כולם שאלו אותי 'למה אני צריך ללמוד באוניברסיטה? מה יצא לי מזה?' 'את אותן שאלות שמעתי גם מהוריהם. אז הבנתי שהם רואים באוניברסיטה מקום בלתי מושג שלעולם לא יהיה להם סיכוי להכנס בשערי. החלטתי לפעול כדי להביא תיקון".

בסרטון המתעד את סיומה של שנת לימודים באתר "אוניברסיטה בעם", סיפרה עדי קול לבוגרים הנרגשים ולבני המשפחה, כשהרוח מברדת את שערה הבלונדיני, וחיוך מבויש מאיר את פניה, כי הקימה את האוניברסיטה כדי שתהיה לה משפחה. וכך סיפרה במהלך טקס הסיום: "כילדה, נאמר לי תמיד שלא ייצא ממני כלום. 'את לא חכמה, שמנה ומכוערת.